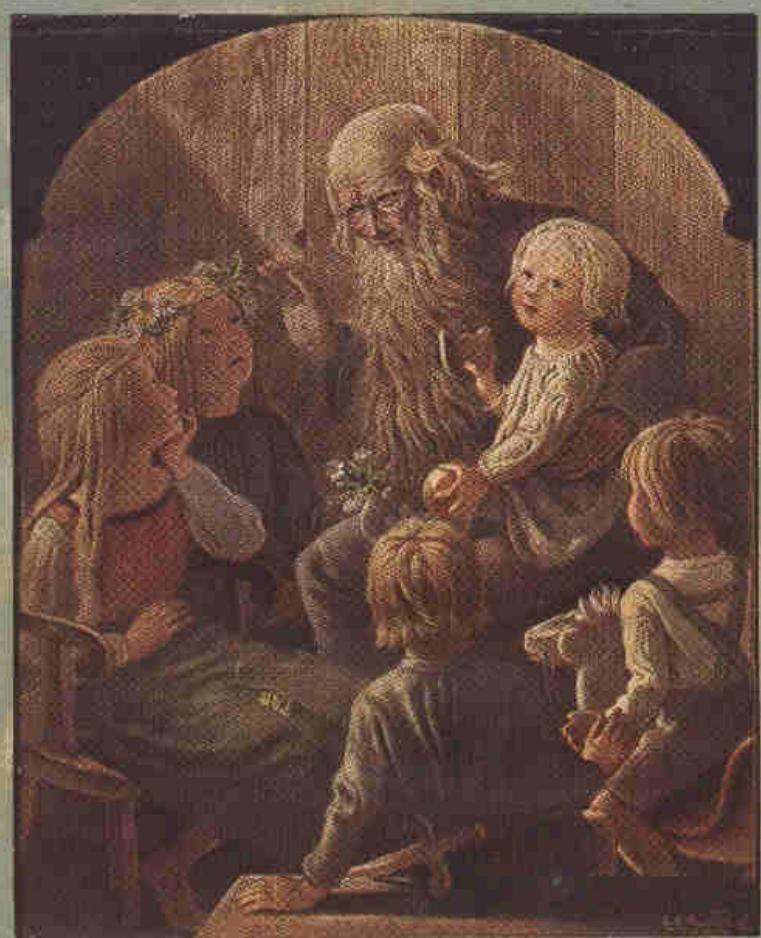

Z lidového vyprávění
v Luboměři

napsal
Rud. Mik.

Simon Andreej, naroden v. p. 1834. m. v. 92.
zemlje v. p. 1919 m. c. 10.

*O*d nejstarší doby, až skoro do války světové t. j. r. 1914. panovalo u nás v obci přátelské besedování.

Besedovalo se večerami, besedovalo se i ve dne.

Některí besedovali ve dne, a když přišli na to samé místo večer, byli opět vzácní, a laskavě přivítáni.

Na besedách se vyprávěly různé příhody. Vzácné bylo to, když někdo dovezl povíděl, co vyprávěli z minulosti naši předkové.

Mnohé vyprávění šlo od pokolení, do pokolení. To, co jsem si jako chlapec, z besedování zapamatoval, uvádím zde v tomto seriálu.

Rudolf Mik.

Luboměř, č. 51.

Vánoční besedování v zimní době se odvídalo, až do r. 1914.
u Klimenta Ambrože, na č. 89. v dolním konci.

Scházívali se tam: Petr Čádla ſ. 54. nejraději vyučoval
v vojáčincích, a strážcích.

Josef Honajzr, v kavárech, a jahodových.

Antonín Homýš ſ. 52; v holubech, a plátkech.

Franz Kubica, ſ. 50. o žněch v Rakousích, a dělání vepřice.

Klement Ambrož ſ. 89. o Vídni, jak ševoval na Pecháčku.

Bernard Ambrož ſ. 48. o baronech, a rybách na spálově.

Franz Biskupek ſ. 86. o pacholčení u pána v rámkach.

Josef Líma ſ. 87. v rasmancech na Leché.

Franz Horák ſ. 47. o zemědělství.

Josef Lech ſ. 46. o práci ve mlynech, když byl mlýnářem

Franz Klezla ſ. 45. o službě ve Štětí u Sváčka, a v Lipníku
na faru.

1. ~~Obec~~ kostel v Luboměři nemohl postavit
tam, kde stojí dnes.

Před stavbou, se lidé uváděli, že kostel postaví
v ledeně. Za vhodné místo ke stavbě kostela
uváděno bylo místo na hopečku, kde stojí
dnešní chalupa č. 30. a 31., proti selskému
grunelu č. 29.

Každého stavby, návazeno bylo dříví, a stavební
materiál, aby se mohlo se stavbou začít.

Občané jednou ráno vstali, a u
viděli, že dřevo, i všechny návazený materiál
ještě přejí. Táhali se jeden druhého, kdo to sává,

Přesavem byl kostel na horním konci obce, takže tam
nikdo s nicem nevěděl. Všechno leželo na místě
kostela dnešního. Lidé všechno naložili, a zavazali
zpět tam, kde měl být kostel stavěn.

Přes noc se opět všechno zlevilo, a všechno leželo
na horním konci obce. Lidé přiváželi opět všechno
zpět, a cestou posypali na noc popadem, aby bylo
známo, kdo to odváží. Přesla noc, všeude bylo ticho,
a do rána bylo berestopy opět všechno pryč.

Leželo opět všechno na horním. Lidé s celé té věcí
uvážovali, a přišli na to, že v tom ještě zárrak, který
se již opakoval do říčice. Když nechce kostel tam
pote my, nýbrž tam, kde on.

2.

Při stavbě našeho kostela pracovalo mnoho lidu.
Nejvíce se nadíleli lidé naší. Dělali pro nás
zdearma. V máji kopali ještě greeny. Greeny jsou hrbě
hluboké. K vykopávání klínů z greenky bylo dvoje lesení.

Když šli lidé večer na májovce proborovat
do kostela starého, ke viděli, jak mnozí ještě klínce
z greenky vykopali, a sice vše již plácou.

Dejství lidového podání.

3.

Předev vysáli Spálov, který se dříve jmenoval Dlouhá Pole. Od Spálova tábora na dolní konec Liboměře. Jenkráté byly potoky velmi rozvodněné. Když přesli k dědině, kde viděli potok tak rozvodněný, že ho nemohli přejít.

Zastali u potoka skálu, a v tom přiběhla z říčky chalupy (č. 55.) ženská s děskou, a položila jí děsku přes potok, aby mohli přejít.

Přešly oficer k uviděl, hned dal vojákiem rozkaz, aby v této vsi nikomu neeblížili.

Předev dědinou prošli, a nikde nedrancovali.

Táhli dále, směrem na Růzov, který do základní vysáli.

Dědinec lidové vyučování v Liboměři.

4.

Když Švédové nás kraj drancovali, ke lidé
z vědění před nimi do lesů se skryli a lákali.
Švédové obcházeli houštiny, a moravské na ženské
do lesů volali: Maríno, Kámeno, vylez z lesa ven
Švédové jste již jupčí!

Některé ženské se nechaly nalákali,
a z houštiny vylezly, takové byly od řečí mordovaný,
a říapeny.
Počehé se již rádnicá, vylákateli nedala.

Dejstvího lid. prozání v Leboři.

5.

Prálovští měli před Švédovem nejlepší úkryt
na Věclové skále, u Kalých Hermánek.

Tam se na ně nikdo nedostal.

Dodnes jsou tam známky (plošinky) po jakémikoliv
hracování.

Některé vysvětli, že tam byly chlévy pro pánský
obytek. V roce 1900. bylo tam viděti, zbytky
základního zdíva.

Dejstvího lid. domyše, č. 52. sr. 1923.

6.

Po řecké vojně byla všude velká bída.
Nebylo nikde obytna, a nebylo co jísti.

Pro celý Spálov bylo na chov jenom jedno telacho, které bylo nalezeno v uličovém chřástku.

Dle jos. Krále č. 100.

7.

Spálovští měli v dolním konci dědiny, předevce dobe
nepokoje ve velké dceři lepře, varterě.

Varter měl s lepjou dobrý rozhled do okolí. Když se řečec blížil, dal lidem známení, že nebezpečí se blíží. Lidé nechali všechno sláti, a leželi,
a ulekli do lesů.

Jednou byl klid. Ženské byly v domech. Jeana selka se dala do pečení chleba. Těšlo měla jíz hofov.

Nalechnou dal varteru známení, že řečec se blíží.
Selka se lekla, vyběhla ze stavení, a přímo do lesa běžela. Řečci se přihnali, a nabovali.

Když odšel, dal varteru známení klidu. Selka se do stavení vrátila. Když přišla do jizby, uvíděla řečka při jizbě rozhořené, a děcko, na které v kolibce
při útěku zapoměla, bylo v kolle mrkví.
Tak rávili řečci ve Spálově.

Dle vypravované Antonomia Honýče, č. 52. 1923.

8.

*P*o dobu švédské vojny 1618-1648 žili lidé ve velkém strachu, a nejistotě. Švédové dělali někdy tak náhlé, a často přepady, že neslačili mnohdy lidé z dědiny do lesů utíci.

Komu se prošlo v nepokojně době chleba v dědine cesteli, bylo to velkou radostí. Napadený chléb se val, a nesl se ze štědrosti do lesů k tomu známym, kde se tam skrývali.

Sprálovští čekavali neklidně v lese v místě dnešního "Štědrovce" na ty z dědiny, kde se odhodlali chleba jít napříči. Neckli prý se chleba pecny, nýbrž jen proplamenely. Švédové vezeli prý vždy jen tam, kde viděli se z komina hořet.

Místo to, na kterém se sprálovští v nepokojných, těchto dobách s rovnou pokutou štědro dělvali, obdarovalo z nich obecní nazev, Štědrovce.

Těchto štědrostí z nich dob se ve sprálově přeznamenal více než po 200 roků tím, kde hoředny pekla doma chleba, cesteli nejprve proplameník, a probarovala z něj svěceninu.

Pchňa s tom vyprávěl v r. 1924. Fr. Ambrož, klempíř na Kocandě ve sprálově.

9. Starí lidé v Klokočíevce vyprávěli; v době švédské vojny želi lidé v samém strachu, a nejistotě. Švédové byli tímco tam, a zase tam. Rašlovali na malých koních, s olovoucí hruškou. Koho Švédové chytili, toho uvárali ke komu, a tak olovouho ho smýkali, až ho zhatili.
česká lid. povídání.

10. V Luboměři v dolním konci byli dva sedláci, kteří nechtěli panskou vchnost poslouchali. Páni se olovou nemalovali. Kdo neposlouchal, toho z gruntu sehnali. Tak udělali s těmi i v Luboměři. Polnosti pro nich si vzali páni k panskému dvoru. Na jmena těchto sedláků, se již zapomělo.

Dle zprávy Houákové, č. 47.

11.

Ve Šprálové sehnali z quantei čtyř sedláky. Tak zacházeli křive páni s lidem. Sedláci se jmenovali: Tománek, Kóhejš, fojt Novák, a Rychlák.

Tománek se nechtěl nechat s rodinou štipit. (Ani na jinou více počítal.) Proto ho zavřeli, a ženu s děckama vymali. (Dle Ignáce Šustka. Tomána.)

Šprálov, 107.

Dnešní místa oněch sedláků: Tománek, č. 7.

Novák, č. 66.

Kóhejš, č. 59.

Rychlák, č. 76-77.

12.

Zěna Tomána než odšla, na rukách na stole s hlavou položenou, velmi plakala.

Po jejím odchodu, zůstalo na hliněné podlaze dloухo místekho mokré, od jejích slz.

Tománka se hrozně ležko se svým domovem loučila.

Pěšovali se do Úher.

Fojt Novák, ulehl na se svou rodinou v noci. Nikomu nic neřekl. Když se vydal vzhůru, bylo fojtovo stavení již prázdné.

13.

Za Hallinovem „na Vrškoch“ měla státi
dříve dědina, a měla se jmenovali
Hilpersdorf.

Za jakéhok vojny byla my úplně zničena.

14.

Dohled nebylo v Luboměři školy, učil my
občany číški, a psali vysloužilý voják
na chaloupě č. 42, jménem Kral.
Získaly tam my po něm knížky s červenými
okrasami.

15.

Ten kostel, který stál prvéky, palil
my lebvicím. Potom se ho opět zase
preškobrlo, a napsal křesťanům.
Tak to zůstalo až do dneška.

16.

Hájí lidé všpomínali na druhá léta, mokré láta.
Byl hromý hlad. Žemákové lenkuale ještě u nás nebylo.
Pro same mokra, děstě, neměli ani sedláci
na quentech co jísti.

Za tvoření živnosti, děvali sedláci dobré prozenky.
Sedláček greenke č. 43. dal kus svého Padělku, chalupníku
č. 50. za okruh mouchy, a 2. pecny chleba.

Podobně dal sedláček Kebicek, č. 4.,
na Něčině loucek, jednomu chalupníku
ze Špálova. (Pavlicovi.)

Dle výpovědi mé matky Julie Kikové.

17.

V neučesané, mokré dobe, měli nejvíce
hladce na quentě č. 40. a quentě č. 20.
Ti měli nejmokřejší prozenky, na kterých
voda stála.

Ovčáci nemohli, poněvadž voda v brázde
za ovčím tekla.

Ti byli bez chleba, a měli hladce jako květ.

Dle výpovědi Tom. Pustka, č. 70.

18.

Smokřích letech obývali lidi šárky, a svahy, kde voda neexistovala stále. Na mnohých místech byly lesy vykuceny, a vole proměněny.

Předčejí k tomu měre do dnešního dne. V této době jezdí lidé pronajíme kočové. Přiválej i kopřivy. Pomáchali kopřivy v záště, a řepe s nimi do heby.

Dle výpovědi Františka Smatelky, č. 39.

19.

Luboměřské fojství bylo když z okolí největší. Později, když stavění vysokého, přišel fojt skoro na mizine. Proto započalo se korporaci, až rozpadlo se nadacista.

Physik měl luboměřský fojt na Hallinově svém ovčince. Ovce se pásly v zádkoch pro celé léto.

Kůš bývalého ovčince, má dnes d. č. 1.

Dle výpovědi Bernarda Ambrože, č. 48.

20.

Luboměřský Polák z č. 30. pásil jednou v Pasekách krvavý. Šel přes březu, a ke majedouce vylerl z chrásky vlk. Ze slab stál, ohřípal se, a pustil se směrem k Ležnímu potoku. Polák se polekal, ale potom přišel zase k sobě.

De výroční knize Plachta, půjčené
knih na Drahách. K. P. J. 30.

21.

Spálov, nájprve Dříhá Polom. To byla dědina klerikální káhla z Věníkova až ke studánce Jirchářovce. Ve Věníkově stál pak kostel katolický, a ten vělejší byl luteránský.

Predo celou dědinou spálili, a od spálení, novou dědinu Spálovem nazvali.

V onej době, býval na východním konci dědiny jirchář, od něhož studánka "Jirchářka" své pojmenování má.

De výroční, Sváma, Spálov.

22.

Po lebriánech získal ve Spálově na věži kostela
na památku jeden velký (nizký a široký) zvon
„Lebrián“ který má nápis latinský: O králi slávy
přijde v pokoji; a lehospěch, 1494.

(Zvon tento, musel v době války světové i se zvoum největším
jakubem, srp. 1916. narušovali.)

Dle výprávě Tg. Šustka, Spálov.

23.

Pod kostelem spálovským ještě sklep. V tomto sklepe
jsou pohřbeni páni v činorodých rakvích. Jedenkrát vesel
do sklepa mezi rakve panský písar, a hýpal mukolam
rukama aby vstaly.

Později byl přístup do sklepa zrušen, a vchod při
obrázdi kostela zazděn.

Rynštok ze sklepa, vede ke stavě č. 2.

Dle výprávě Josefa Krale, č. 100.

24.

Správovský kostel měl i svéj díl polnosti, který láhl
od kostela k Mlynici. Páni si díl ke svému vzdali, a zavírali
se, byli na konci kostela, a připravili jednu třílinec na
kostelné výlohy provázky.

25.

Dokud nebylo burgyně, bylo nejlepší manolec
pro dobytek v zimě, jmeli. (jameco.)
Velké množství jmelí rostlo na Jakubčovské v lesoch na
stromech. Tam násil lidé na jmelí chodili. Obraťte
na überschér. (dnešní hamonolomy.)

Lidé lezli za jmelím po stromech jako veverky.

Některí pak byli tak šikomí, že skákali se shoru na strom.

26.

Pokud nebylo jídlem, velkou starostí u žen bylo, starati se o denní krmivo pro dobytek.

Každý den chodily ženské se synem, a kámenicí, žáli hřívce k pololeím, a do lesů. Předobnější chodily na hřívce do pánských sečí.

Na cestách bylo jinž z dalekou viděti břemena se hývati, na zádech ženských.

27.

Ve Sprálové na dolním konci, hospodařil na greeně sedlák Herdees. Na Suché měl Herdees louku. U louky v polose zdržoval se starý basman, který Herdeesa kronice dopaloval. Když přišel Herdees na louku, ke basmanu hned se díval s Herdeesem do nozířky. Herdees měl co dělat aby dostal basmana pro sebe.

Proto si bával z domu dvakrát pečený chléb seboe do kapsy, aby neměl basman na něho plnoe moc.

28.

Jedenkráte šly dvě ženské z Luboměře, do oderského lesa na chábí. Přišly na Valentovou louku k potoku, kde viděly na chrástě namotanou krásnou houdu, a vedle chrástu kolovrat. Stará Řepánka se lomila horně divilec koso lakovce krásnou houdu na chrást namotal. Krakla na houdu, a najednou obdivzela kakavý offinec že se jí v očích rozsvítilo. Mekla pryč, a leprve jí napadlo že ho naličil vasman. Od té doby si kolovratů ani houdu u potoka nevšimala. *De výroční výmírkách Smakelkore, ř. 39.*

29.

Pedák tam už zprunke č. 4. jel jedenkráte na Něčín pro hrušeň. Jel jíž k včerenu, a ženam u domluvvala aby jel spíše, neboť se vědělo, že v selničce bývá práce u protoka s vasmanem. Tam shrahou neměl. Za jírah volka, a jel. Pacholka měl seboce. Když měli fičíků naloženo, započalo se střívat. Jeli dobrě až k protoku, před klynicí.

Tam najednou prk. Volek nepohráhl ani krok. Bicísko na něm polamali, a volek se nehnul. Jakub lev volal na ně s louky: Vemte dvenáct, a udeřte z předeu říkrate do oje, aby ten vasman klečího volek vidi před ojem shakati, se zhroutil. Nasli dvenáct udeřili z předeu 3. kvík do oje, a vje, vje! Volek stál zaražený, ani ocasem nehnul. U protoka pod chrástem bylo smícheo, chja, chja, a pleskaní rukama na vodce.

Byli to vasmanni klicci se řečamovi zornivali
že nemůže z místka.

Řečam si nevěděl jiné rady, vyslekl svou hozec =
šanou vestu, zavřel hec volkovi na rohy tak,
aby neviděl před sebe.

A teď vjo vjo! Volek se sebral, a řeč pěkně
bek blik až domou.

Když přijel domou, řečamka se řívala hde kdek
slouho klicci. Řečam zavřel výprávěl, co měli
za práci s vasmannem na Něčině, že nemohli
z místka. Řečamka pravila: já jsem ti provedala
aby sjeb spíše, že o schmívce dostávají vasmanni
svou moc. Ty neposlechnes, až te řečam někdy
v protoce omáče.

Dle výprávěl, řeč Leva č. 15.

30.

Se Špálově byl velmi starý vasman, který se zarůval od dívna v panském rybníku.

Když byl ve Špálově jarmak, ke vasmanu se přestrojil za myslivce, aby ho žádají nezpoznal. Chodil mezi lidem oč boudy k boudě, na děvčátko se cimival, ale nic nekepsoval.

Některým lidem se zdál být tento chlapík nápadným. Jenomu si ho jeden starý dědeček lepe všiml, a když poznal, že to není pravý myslivec, vybrať vasman.

Zornal ho ale toho, že vrádec ze sosee habáku kapala mee na zem pomalec voda.

Jakmile vasman měřčil, že byl oč lidec poznán, víceméně se na járku neukázel.

Zatral prý do panské hráze, a kam kdekoli se zhrb.

Na potoku před klynicou.

Tam napadl ho volk a zabil až trochu. Díky tomu

mu někdo volk zabil a vydalo k předku říkáku.

Prý vyslechl, že když bude volk vidět před očima

říkáku, se zdrží. Když dívno viděl a před oči říkáka

zvedl, a vyslechl, že volk stál zavřený, ani oči nemohl.

Vyslechl poct chvílemu bylo hned, chla, chla,

a pleskem zuknoucí na vodu.

Dle výprávě, Josef Krále, č. 100.

31.

^{oP} Luboměří skála na zahrádě chalupy č. 48.
stará dřevěná sednička. V této sedničce se jednou
dobré procházel kočálka, aby dívání jasoucí
do lesa, a z lesa mohli si cpat.

V poloze za sedničkou, měl svůj lógr vásman.
Zaříval se i ve sedničce. Když kam přišel,
sedal si obyčejně na hotel v kamenech, na dénco.

Jednou přišel do sedničky si cpat
mislák Šustek. Pocítil si čvrták, a praví řeňkýjovi,
a temu na tom dénco, když jednou malej.

Vásman když to slyšel, na dénco hotel se
stocil, a praví: Tomáš v nos, že jsi mi jednou zaplatil,
neboť jsem měl dnes žiminek, v poloze tě omáčeli.

Dle výprávě, Bernarda Ambrože, č. 48.

(M)
Varšamani prováděli nejvíce své pejdy na Šlechách, na Nečíně, v Ležním poloku, v Rybnickách, v rybníkách, a slavích. Varšamani mohali na chvíly u poloků kramé různobarevné šnůrky. Ve vodě číhali. Když se mupek dostane, tomec naflinkali.

Varšamani nabývali nad lidem své moci, pravzadu slunce. Proto každý pospíchal z lesí, nebo louk, za světlo domu, aby neměl práci s varšamanem.

Staly se případy, že mnohý, kdo s provozem zahájil, nedostal se pak z mříka. Dobytček se bál, nechtěl hámout. Varšamani sháhali okolo vozu. Forman hřískal bicem, a kříčel výs, výs, dobytček ani nepohnal.

Varšamani se chechtali, vzdace hemovali, kameny pod kola klaceli, ze žrnce drželi, kuciory dají. Všechno co cestě káže formanovi dělali. Když si forman jíž nevíděl radu, vypuštěl dobytček, nechal říce státi, a hnal s dobytčkem domů. Když cestu ho s prošklebkou varšamani doprovázeli, a polom zmizeli. Když po východce slunce, vrazil dobytček, a s klidem s říce domou jel, aniž by ho kdo dopadlal.

Dle výnámitosti Simona Andreje, v. 10.

33.

¶ Spálové na Svancrové hospodě, č. 66. bývalo se
mezi když všecky veselo. Včerá kam chodila k muzice
dvě dívčata, bilo obléčená, nikdo je nechal
odekud jsem. Pacholci je k tanči vyváděli.

Dívčata byla velmi říkorná. Zajímavé u nich
bylo, že před půl nocí, počínaje ze rána zmizely.

Jednou si dali pacholci spálovští
na ně pozor. Nabíjali se při tanči dívčatům, že je
zprovozdu domu. Dívčata náhodou přijala.
Když se chlídla hato dívčata, ze rána vytratili, pacholci
to zprovozdu, a šli s nimi. Lesouce se pospolu bavili.
Až přišli za kostel k hřbitovu, kam se jiná dívčata
majdanou zmizely.

Pacholci zistili udílené sláti, a nemohli nic dělat.

¶ Dle výpovědi Ambrože, Spálov.

Jaemeli ze Sŕálova dalek na Lachovu, ke pod Sŕálovem
v levo, první srdolicíko v lese, tak zvané místo Kóskuv kuč."

Na tomto místě vidívali mimojdoucí lidé, před
východem slínka, a po západu slínka, různé světiny,
a obudy, se pohybovali.

Lidé se tam báli, a samotě chodili. Nejčastěji tam lidé
viděli lysasliky okolo pařezu seděli, a nebo lancovati.

Kóskuv kuč, pod Sŕálovem, byl největším
místem, prostředním lidem, na Sŕálovskou v minulosti.
Jnohý člověk když sel v nejistově dobu do Jakubčovic,
zůstal u Lachova moske, seděli, a čekal, zdele za ním
někdo nejde, ab nemusí jít vedele Kóskovou kučov sám.

Uprávění Sŕálovy jahé

Sŕálovova jahá - Uprávění Sŕálovy jahé, využívá
sobytí, nichal řícte domu, a mal s cobyliho domu
když ho s příkloby sarmáni doprovázeli, a polin
míeli. Jenže po východu ranního vydělyk, a skleďena
řícte domu jít, aniž by ho řek doprovázeli.

Na opačné straně Českého

35.

Za humnamo čísla 28. v Luboměři, stojí kaplička sv. Jana z Nepomuku. U této kapličky konávali chlapečci sv. Jana, večerní probožnosti, v oktáv svatojánských probožnosti.

Dohud kaplička na tomto místě nestála, stávala v noci na zahradách okolo této kaple.

Při noci zvířata běhavala v noci po zahradách, hovice jedno druhé s velkým rámcem tak, že na číslu querbee 29. ani spáti nemohli.

Po postavení kaple sv. Jana, všechno zde přestalo, a v noci nastal klid. Lidé si od strachu oddechli.

Převyprávění, Josef Pustkovský ř. 29.

36.

Po jakesík hrozné vojně, zůstalo jenom málo lidu v našem kraji na živou. Ti, kdož na živou zůstali, byli jeden druhém velmi cenní. Jenom se tito pozůstalí rozhodli v místě svých Partovic. Při této schůzce se velmi výzvali, a jeden druhého se bezvad ze které strany jest, a jakým způsobem si život uchování.

Ti ze strany jižní, dali o sobě zprávou, že zůstali hůl leze.

Nazváno bylo jejich bydlení Třešňov, čili Třešň.

Z místka Partovice se chlebili, nás zůstalo pár hlučnějších.

Bydliště oných, nazváno dle toho, Partovice.

Ti od strany severní byli Němci. Ti učinili, Wir sind Leut nicht.

Nazváno jejich bydliště Leutmer, později Laudmer.

Dle výpravědi, Tom. Káčy č. 94.

37.

Jednou šel hospodář z chalupy č. 27. do Počátků na jarmak. Ždáněl se v hospodě tak, že šel protně k dedině.

Když přišel k Luboměřskému hřbitovu, kde viděl na zdi hřbitova seděti lidstvo postavou s provaraným bílým žálkem bradou. Postava ta, nehybně seděla.

Člen mužský se nerozmyslel, přistoupil k u zdi, řálek neznámemu s hlavy sthl, dal do kapsy, a mazal oči.

Zášel ku cestě, ohledal se, a když viděl, že jakánská černá obličeja slízají se hřbitovní zdi, a plakají se po cestě za ním.

Ten přidal do knoflík, a když zaházel do ulice, ještě jednou se ohledal. Vidař, že ho měl za ním. Dostal strach, věhl do slavení, a všechno zavýkloval. Výkřik neřekl cí, ani bě, obléčeny, a v botách, lehl se na zdi pod peronem.

Žena celá udívená co se děje, že chlap leží nevyslečený, neřekla nic. Když vystříhl z proprerry hlavu, a když viděl že ta černá obličeja drží se rukou, a dívá se oknem svými ohnivými oči do jizby.

Ahoj kouzlovlář řálek a povídil ženě: Běž, nem ten řálek, stejně mít ve výku, a hod ho na moře. Ona tak učinila, jak řeceno bylo. Tma černá obličeja, což u okna zadržela, a odšla.

Tepnak potom se muž svěřil své ženě, a vypověděl, co se stalo.

Dle starých vyprávěců, z Luboměře.

38.

Barnově byl nějaký, až mu Pambe nebe, Šykora,
který nedrážel po smrti na hřbitově dobroty.

Vyhoupali ho, a zavezli za Poštou na Smolnou.

Šykora nedrážel ani kam dobroty. Proto ho mnozí vykopali
a zavezli poč Lindavou na Lengrovu louku.
Tam ho zahoupali, a velkým kámenem přiválili.
Ten kámen tam ještě. Sedívají na něm sekači při sečení
louky, když smírají.

Dle výpovědi r. Horáčka, na č. 61. v Luboměři, sr. 1910.

39.

V době okolo let 1880, jechal ze Šprálova Démel (Hanaík)
s koněm každý týden s vejci, a máslem do Olomouce.
Jel jednou v noci domů, a když přijel mezi Luboměř, a
Šprálov, k Bořímku, kde započal káň frékti, a on najednou
viděl, jak se ohnivá klada proti němu s knopečkovou koulí.
Démel nevěděl honem co dělat. Ohněm oč klady odpuzoval.
Klada se koulela křížem křížem vedle kol. Velký div byl, že se vše
nechytíl. Klada se koulela až k můstku před Bořímukou,
a tam najednou zhásla, a zmizela.

Dle výpovědi Simona Ondřeje, sr. 1904.

40.

Ječmouš řel ze Spálova, ze Dvořečka Andrej, večer domů. Před Božímeckou na kopečku, se mu najednou objevil dvě bílá dívčátka. Po několik kroků před ním, a nic nemluvila. Andrej měl zato, že je drahomí, a pozná, čí jsou. Velice se ale zklemal. Když doršli pospolu k Božímu cestě, najednou se rovnala, jako kdyby se do země propadla. Všechno bylo ticho, a nikde nic.

Zle Smlv. Andreje, č. 10.

41.

Holář, a milovník zpívajících plátek František Klečka č. 82, řel večer ječmouš ze Spálova domu. U Božímecky nášel se mu najednou velký, černý plášť, který zůstal před ním, rozchlastněný na zemi seděl.

Když Klečka poprosel, plášť kousek proletěl, a opět se před ním na zemi rozchlastil. Tak to dělal až k Baříkovým šlebkám, kde zmizel.

Klečkovi nahmalo kolik střešec, že slany na hlavě mu stály jako hřebíky.

Zle výpovědi Františka Klečka č. 82.

Se Spálovy proti zámku, byval na horodě
řeňák Antoš Král. Byl to kouzlný člověk. Chodíval
často do Leboře, za nákupem. Pocházel z Leboře,
z chalupy č. 88.

Král mívá při sobě svého věrného řeňáckého, velkého psa.
Jednou šel Král se svým řeňáckým psem, pojdě v moci
z Leboře domů.

Psel jak by nic. Když přicházel ke sloupu Ambrázové P. Marie,
se viděl před sebou na silnici velikou, černou postavu
stáli. Zůstal státi, a půlmíšel, a řekl:

Tu ale viděl, že ona postava se se silnice hnula, a postavila
se, ke sloupu P. Marie.

Dokamžit se to nehnulo. Král chtěl vědět, co to jest,
poslal na to svého psa. Pes se k tomu rozběhl, zakřečel,
ocas svazil mezi nohy, a přiběhl zpět ke svému pánu,
za něho se skrývaje, řík, že ho nevyvádí.

Král dostal strach, a hleděl se dostači do Spálova.
Přišel domů, ve tváři bledý, oslekaný, nikomu nerekl
co se mu přihodilo. Na druhý den kypří vyprávěl,
co zažil. Všeckrát si blázny ze starostí nedělají,
jak to dříveji dělal.

Ode výpovědi Antoše Krála, a vědku.

43. Na chalupě č. 11. bývali Anděje, říkali jim Baškovi. jednou se Bašek večer z Dobrovicova domu do Luboměře. procházel Hyndfauským lesem, šel mezi stromy, jichž měl za hřeben, aby ho někde neprostřílo. Přesel se k řece, a mazal potok k Luboměře. V Rybnickách se ohledl, a řekl abákol, že za ním řídí světlá. Prchal krokem, aby světlo už mělo bylo v polích. Dal se do kaple, a světlo za ním. Konal přímo domu správny, říkalo dolekaný. Urazil doma do dveří, které ve spěchu neotvíral, ale přímo je vystřídal. Na průlaku seboce prošel, a chvíli bez sebe ležel.

44. Staré lidé měli za to, že kdo vidí někde v poli večer, nebo v moči hořet světlko, na to místo má dotyčný ve dne jít, a kopati.

Narukových místech hoří pry v zemi proklady, nebo peníze.

Všeobecné tvrzení starých lidu.

45.

Přívejší dobu bylo vidět už večerami škákat
světlonošy. Počlenové škakali po polích, na loučách
a po městech. Nejvíce škakali od Kralovce k Božím
pramenům po Štěchách. Blom ve Věníkách k Lindavě, u Nového
Dvora, v Rybnickách, a v Ležničku.

Kdo viděl světlonošy škakati, nejlépe byla, překně se
na ně dívali, a v nicem je nerušili.

Kdo je při svých rejdech využíval, nebo na ně zapískal,
s tím bylo zle. Takový člověk nesloužil utéci. Hned mezi
naskakali ~~za~~ za tyto, a celého ho osívěli.

Dle výprávě mého otce K. Šíkra, č. 98.

46.

Pod hřebíkovským mlýnem, stála na louce ještě
jedna chalupa. Dále na Sečhé, při kraji hynčínského
lesa, stál pak druhý mlýn, který vedeni spálili.

Tam na dolním stál pak budysík ten starý Hřebík.

Mlýnský půhlop, který vedl z potoka "Suchá", lesem k mlýnu,
ještě ještě znatelný.

Dle výprávě staré Frezové, rozené Filipové
Hřebíkové.

47.

Haltírovský mlynář nebyl hloupý. Měl
nasedláčků v Lázních, a v Rybnických vodních
záklav, a rybníků. Když mne voda z potoka nestacila,
přepustil si dle potřeby ze záklav vody, a měl promale
průvad. Klín byl na jedno složení.

Ple výpravidlu, Fr. Kubice, č. 50.

48.

do v robočích stobách, pánskou vrchnost,
a práva faráře neposlušoval, desálky jím
neodváděl, boho z dědiny, a z majetku vyhnali.
Zeman Polštářský, faroval lakové kůněbůry
na Barnovsko, ze kterých klo vymancei, začázen
byl Barnov.

Tam si museli na těch kopcích, ležko chleba
dobývali. Kdo se v Barnově polepsil, a komal
řáděně své povinosti, soho dali zpět, a odšepovali
kam za hrest, zase jiného.

Tak hestali páni lid, kterí se řešené práce štitil
tak jako oni, lidu od Boha dane.

Ple výpravidlu dědicích.

49.

B

Barnov stojí již počátki.

Jednou při hrozni povodni, celou dřdinu
vodou sebral. (Stála prý na nizině u Údruž.)

Pořešné byl Barnov vypálen od Švédů.

Počátki stojí dnes, z hrudého materiálu stavěn.
Mezi jeho zděmi, žil s čarodějnící Maes, o kterém
se mluvilo daleko, široko v okolí, co všechno
vyváděl.

Je výjimečná Svatka, v Barnově.

50.

L

Lindava jest stará dřevina. Vychvalujejí se, se svým
dřevěným, starým kostelem. Lindava měla kdysi i svou
fáru. Na farním díle polnosti sedí Alois Polák. Ještě
grunt, jaemele pro Lindavu dolu, první od horskdy vpravo.
Díle říkají Němcí, Pfarrwurb.

Lindavští vyučují, že dokud na severu sopčily sopky,
Velký a Malý Rousáky (Rumbury.) Jen kále bylo
na Lindavské lepší, a na poli se lépe rodila.

Je výjimečný Josef Polák, Lindava.

51.

Se Špálově byval v robovní dobu, v zámku velmi
gróbský, nelítostný pán, který prodcamý
byl velmi sežral. Poddaní se modlili, prosice
Pána Boha, aby je od toho pána ráčil vysvobodili.

Jednou tento pán kamšík odjel,
a mydě večer, vrácel se do Špálova na své j zámek.
V místech dnešní Božímecky, čekal již na něho zly duch,
aby ho se světa odstranil. Zly duch na pána zaútočil
a chtel se jeho duše zmocnit. Dorázel na něho jak
jen moc mu k tomu stačila. Dušská pánova se zmocnici
nemohl, a proto nahlas do světa zařval: Nemohl jsem
dostati pánovo dušsko, poněvadž doroval do
kostela skřípisko.' (halich.)

Pán dostal ze zlého ducha hromý strach. Na tomto
místě nechal potom postavit kapličku Božímecku,
za to, že byl před zlym duchem, při životě zachráněn.

Je výprávě Josefa Krále, č. 100.

Strašidla jsou na 50. rok u záříkania.

Kdyby to bývalo nezáříkané,
strachy by lidé měly.

Proto vždy za 50. rok u ještě s půlnoční sloužením
ve farním kostele mše svatá, při kterémto mši
svaté se strašidla záříkávají. Dokud to nebylo
záříkané, nebylo v noci nikde pokoj. Jak se
sehnalo, báli se lidé výjiti z básty ven.

Co to bývalo nevelký rámcuse v báerském lese v noci.

Stípaní, řezání, stromů padání. To bývalo v noci nepokoj!

Tecí mají lidé v noci svatý pokoj.

Tažka doba vyprší, ono to zase na lid půjde, a bude zle.

De výročedi čavína Smatelky, S. 39.

Na záříku Jana Polaka Českava.

53.

Hednou jel handlák, nebo handrlák, s hadramem
z Luboměře do Holomnice.

Když jel v noci s provozem zpět, by v lese horlovském, doručila
mu něho pustota. Když dojel do prostredí lesa, v místě
kde byla zvaná „Smolnice“, ke viděti v lese světlo, a řeklo,
okolo stolu seděly osoby bez hlav, a hrály karty.

Nechal je překně polichet, a jel dál.

Dobře věděl, že jsou to duchové, prohlížející na Smolnici.

De Josefa Tára (Koziny) Luboměř.

Handrláci hadry, hosti sbírali. Dávali za ko niki, jehly,
dětem pastýrky. Vozili nasbírané hadry buď
do Olomouce, nebo do Opavy.

Posledním sberatelem hader, čili handrláčem, byl v Luboměři
Josef Tára, v roce 1886 na čísle 24.

O sudem některá ženská měla, že byla na světě morou. Mora byla obyčejná ženská, která ve dne pracovala jako každoujiná. Nic nebylo poznati, že má svoucí účel, být morou. Když přišla noc, mora započala být nelítostivá a měsíce svou noční povinost vykonat.

Mory měly za úkol, spicí oroby desilit. Vdechání jím přetěžovali, chánčilim v klobíkách, prsty, a pusa cickali.

Mora měla v noci ke vlastnosti, že byla neviditelnou, a protáhla se do jizby na spicí lid malou skeletinou, nebo klíčovou dírkou.

Některé malečeky měly pusu, a prsty očucány, až do krve.

Lidé se před morou bránili. Kladli na klobíky kory, a nebo mazeli děsem svíchanou mistou, mazidlem z posvěcených zvonů z kostela.

Starší lidé, když při usínání moru přechod cítili, obyčejně jí řekli: Přejď zde rano, přijdi, dostaneš chleba prmaný máslem. To když mora slyšela, hned se vzdálila, a od deseti spicích opustila.

Rano se našla obyčejně nějaká ženská z dědiny, a dostala chleba s máslem. Takovou ženskou, neměl nikdo prohraditi, sic by z toho stavění mohla se stát některá z ženských morou.

Ple všeobecného, starého lurení lidu v obci.

55.

Jedné dědině znali pracholci jednoho dívku, která byla morou, a chodila do slavení dávili ve správce lid.

Jednou v noci, dávali pracholci pozor, do kteřího slavení prolez, až ta doba na ni přijde. Na jednou všakli, že se káme protichov jako hníz, okenkem do komory. V komoře vydiavila své milosti do slupky, a překryla je.

Potom se protáhla klíčovou dírkou do jizby, na spící hospodáře. Dokud je tam dusila, sonesli pracholci ječmených pler, a milosti ve slupce posypali, a překryli. Když se blížila přeliv, kdy se mora do komory opět vrátila, a milosti do sebe dostali nemohla. Tak dlouho se s tím kápila, až se slupky shonala.

Smlí oné neštastné ženské, měli oni pracholci na svědomí.

De Tářína Smatelsky, č. 39.

Plačí dace Švátský, žpálov.

56.

Sestinečky musely v dřívější době, velký pozor
dovávali na své narodeniny.

Věstice přišla chodily, a slídily, kde se cháme narodilo
aby mohly své nevydařenie, nenechapadně vyměnit.

Proto musela sestinědelka lezít v posteli v kočkě, za velkou
plachhou, aby jí tak madlo, nebylo vidět.

Cháme muselo být v průrince povět zavoláno, říkalo
průrince smoláno. Tzv. říkalec se zastřítil s r. růženec,
čili páterky, aby neměla věstice nachášet, tak velkou moc.

Ale vyprávění všeobecného, mezi lidem v obci.

57.

Spedna svobodná dívčice si uhnala malocha.

Byla na to neopatrná. Byla za 14. dní, při
koujení si malucha lepe všimla, a kdy se jí zaslal jaknik
prodejček. Vraťte si praví: Byl by čert, jestli mi ho
věstice vyhandlí. Aby to zjistila, položila malucha
na pralátku, a nakládala okolo něho slupky z vajec.

Maloch to uviděl, a najednou promluvil:

Takové hrence, jsem ještě jakási neviděl.

Tím se zjistilo, že ho děcko je od věstice vyhandlené.

58.

Daj ji Pámu nebe, v Luboměři žila až do nedávna, když jedna ženská, která byla od větice prohozená. Byla jenom silná, chudá láska, že sotva zuby kůzly myské zakryla. Ona ze to nemohla, a ludec ji to nevyslukovali. Po straně si to ale mezi sebou vyslovili.

Nebudu jí zde jmenovati, aby její proještali nebyli tím dotčeni.

59.

Ole Spálové v dolním konci, vyměnila si větice u jedné robky, nenašla své děcko. Robka když na to přišla, velmi bědovala, a prosila, kdo dobrý, o radu, a pomoc. Lidé dali radek lakovouci: Vem děcko, polož ho na podlahu, a udelej oholu něho svěcenou křídou křek. Potom verme pout, a děcko šlehet lask sluchu, až začne křečet.

Až to větice uslyší, bude ji ho líto, a přijde si opět pro své děcko.

Je výp. staré Brücknerky, Spálov.

60.

82
Věštice měly svá místa na kajmých místech.
Zařizovaly se v jeskyních, v dírách,
a v autých stromech.

Jejich děčka byla nevydařená. Proto je hledány
věštice vyměnit.

Nejraději chodily po děčkách sládku, a do
kolebadel naházeli, a pravém polední.

Aby nebyly od lidu vzpozorovány, proměňovaly
se někdy ve vrámy.

61.

57
Dodal jsem jednou starou ženskou, v naší obci,
která nosila na hlavě ve vlasech skřítku, čili plchou.
Byla to dcera, bývalého, slovesnostobího učitele,
Franze Seidla v Leiboměři. Skřítek ještě chumáč vlasů
ve velikosti hnědého vejce, který ani rozčepešali nejde.
Do skřítku se rází všeckou nemoc z těla, kde má
pokoj. Dohud osoba, cítíla v těle nemoc, neměla skřítku
s hlavy odstraniti. Šic by ihned zemřela.

Trouili, li starí.

62.

Antonije Králova

rozená v r. 1854.

Výprávěla dne 29. ledna 1933. na věžáku, domku č. 97. loto:

Když jsem byla dívčatkem, vždycky jsem se těšila, na svatojánský oheň. Narovnalo se lni, a chránitě před mrazem, dalo se to někde na jeho, na novinu, aby bylo ohň a daleko vidět. Včer když se měl ohň zapáliti, doneslo se z dědiny svaté, a hromada se zapálila.

K ohni nešla jenom z dědiny chasa, ale šli i ti starí. Ti si obyčejně prosedali okolo ohně, a zpívali písni k svatému Janu.

Klečiska přestáhovali na zdraví ohně, a vyhazovali ohnivé metly k nebi. Lidé museli dívati pozor, aby nespala někomu metlu za tylo. Takových ohní bylo viděti v okolí několik, obzvláště na Klokočovské.

Tz oheň dřhojel, lidé si brali ohvíle komle metel sebou.

Zastáhovalo se to do hru, a dřeli, aby se urotilo.

Svatojánské ohně, bylo viděti každý rok. Lidé se přitom probavili.

63.

Pralovského mlýnáře Kočlovi, zemřelého při malé řece. Po její smrti, slyšoval jak duch ženy chodí do stavění v noci a že dítě plakáti, a náříkáti.

Lidé mlýnářovi radili, aby nachystal na noc, do velké nádoby vody, že ona chce k dítěti sama si kočepati.

Mlynář tak učinil, vodu nachystal. Nebožka si dítě sama okouplala, a vráta si ho sebou na věčnost.

Na památku toho, nechal mlýnář uesty do mlýna, postavili pěkný, vysoký kříž, který tam doposud stojí.

64.

Jednou šla ve Prálově na průshovou robotu na pole ženská s malým děckem. Děcko dala na pole do klobadla a robotavala. Šafář se dívá, a vidí nad klobadem lekého vrána, a pustila ze zábáku slominec na klobadlo.

Děcko započalo v klobadle kříčet. Kralka když ho slyšela, šla ho nakojili. Šafář křičí: Neber ho, nechej ho tam.

Šel ke klobadle, mal hůl, děcko křicelo, a tak dložeho děcko holi bil, až věšice přišla, děcko si vráta, aco palilo malek, do klobadla vrátila. Koudaj řafář řekl: Vidaus! Kdyby si bývala děcko napojila, už by si se ho nestěpala, a ke svému by si již nepřišla.

65.

Před m. Dachem, pro božím oslavení v sobotu, chodilo
ze Spálová každý rok velké proceshí na pouť do Třebíče.
Když mi bylo 11. roku, šla jsem též s proceshím na tu pouť.
Byl tenkrát snání i kaplan, jménem Deutscher Florian.
První noc jsme nocovali v Breitřperkce, a uhoce ve Třebíči,
těch v Perštejově.

Napřed se slo na pouť „ke Kříži“. Tam stál velký kříž,
u něho kaple, a slouha se svatou vodou. Voda se vysla-
hovala ve čřbelíku. Oholo kaple byl lesík.

U kaple jsme se promodlili, a potom na hromáku proceshali
a projedli. Jídlo měl každý jenom pastní. Selky měly něco
lepšího, ale li chudobnější, než jenom starý rýž s chlebem,
který při rozbalení lekl s krajce meri pistama na zem.

Dohled jme u kaple seděli, a jedli,
vykazily se některé ženské do lesíka. Tam jsama duchy,
které měly ve vlasech skřítky, skřítky s nemocí uskříhlily,
a zahodily. Potom vykonaly procesní zbožnost, a říly překně
v procesi, zdravé, bez nemoci, a skřítky omluvily.

Kaplan Deutscher o tom věděl, ale dělal
se, že o tom nic neví, a nevidí.

Proceshí chodilo většinou starýma chodníkama, které
pastýř vedoucí proceshí, jiz dobře znal.

Někdy šlo též proceshí přes Nechcičku, tam dostali
ve dvoreč panském smíšení. V Nechcičce byla pravidelná
seskva, Milost pánna Korice žávise na Spálové.

o

Učepálové, žil jeden starší mužský, který jako pastýř vedival procesí do Fricku na pouť.

Že hakovou světensou funkci měl, velmi si na tom zahrával. Byval na horním konci, u cesty v dřevěné chaloupce.

Čímák v ní před poustí, nosil pod paže, z lesa Častochova, po jednom svátku poskákaného chábí domci.

Pedálak Ignác Šustek, chtěl svatky odvésti, on si toho nepřál. Řekl: Nosím svatky proti, aby mi méně byly zvyklé chodit. Přijde brzy do Fricku na pouť.

Neudrží, tak obohatí poustníky do Fricku ze Spálova vedel, až na poustní cestě, kreslila vpravo skončila.

Nekteré poustnici se již před poustí postili. Nebylo potom divce, že se cestou vysílení, mnozí do příkopů říkobrkali.

Nepromohlo někdy ani střkání kafue pod nos.
Tak byli mnozí slabí.

Výprávění, ze zářítky poustníků.

67

stari lidé vysvětlovali, že u nás ladví byli unášeni
kdyžik Němeči. Po čase byli od Moravcei, odkud
vyplacení, a zbylek z nich zůstal k Ostravám na dole.
Ty užíváme pro nich pojmenování naši vni, Laudmer.

Poře Jrs. Kraly, č. 100.

68.

Na jakésik vojny, bylo my celé naše okoli
vypleněno, a spálené. Zchlapně zůstali
jen dva bratři, Heinrich, (jindřich), a Thobics. (Dobes').
Ti když dva bratři napočátku znovu pracovali, a začali
dve vni, které po těchto zahradatelských svá jména mají.
Jedno Dobeswald, a Hynarfauč.

Tyto dvě obce, ačkoliv každá z nich jiné národnosti jest,
přece jenom, až do dněšího dne, jakési staré přátelství
delené, k sobě mají, a mojevují.

Po vysvětlení Jana Kraly, Spálov. 53.

69.

aří předkové uživali často, v mlávě náruč,
Výhmalov.

Nad Hyndrfauským lesem řečí pug vět, jakž na Výhmalově.
Jestli vouchal moudrý vět, pravili, že řečí jakž na
Výhmalově. Zapomeli ale říci, kde to původně Výhmalov bylo.

72.

Kamennou zed, ve Spálově, okolo horní
panské zahrady, stavěli pug mnoho roků
areštovali dva lidé v rámku.

Byl pug to muž se ženou, a jmenovali pug se
Klejne. (Klein.)

Viz letopisec, od severní, venkovní strany zahrady, v kamennu
stabe vyrýly, 1758.

Je výročí Ant. Homýře, Luboměř, 52.

71.

Dokud nebylo v Luboměři školy, vyučovány byly dospělejší děti od občana písmu z malého ve sedmicece greenlee č. 13.

Chlapci se učili též psát, dívčata jenom čísti.

Ti, kteří se učili psát, seděli okolo stolek.

Ti oslavní seděli na lavičkách, za pecí, na prahu, a všimy na půdových schodech.

Dle starých výprávěců.

73.

1860-70.

Době let 1860-70. svítilo se zde na Spálovské ještě všude loučemi, čili schidami. Včni v řemešníků měli na starosti udržování světla.

Včen stál u ohýsky schidel, bral jedno za druhým, a zasíkával do železného vínce.

Misku, a tovaryši, pracovali.

Dle výročdi Jakuba Líva č. 6, z učňovské doby holkářské, u misku Límy, č. 69. Spálov. (holicandá.)

74.

D

Dokud nebylo sirk rozdělávali lidé ohň
na ohněších křesání.

Trvalo to dosti dlouho, než započalo v peci hoření.
Proto bylo nařízeno udržovat ohň zprádky v peci.
Pouze dle když chceš zahopit, říši si k pořádkovému
ohni, pro zhavého uhlí.

Blesky přeisobaly těž mnoho ohňů, obrovské v hektárech
starých lesích, ve kterém bylo mnoho suchého hraječí.

De Th. Gammana č. 34.

75.

G

Je Vesníku správovském byly tři skudny, nedaleko
sebe. Větší kámeni ve Vesníku, kála, měla
kostel křesťanský. Když se jednou valčíci prohroma
na vesnici hnala, schovali kamenní lidé zvony věže
kostela, do leží skudny. Zvony z této doby do dnes na
dne skudny leží. Těry kamenné s proti, do nich skudny
kluci již nahlázelí, aby ohýbli zavonění zvonu.

Stará spojovací cesta z Lebořem k konci vsi,
vedla od stodoly č. 9. přes na horní konec, dnesního
Správova. Cesta byla pustká cesty, vedla se do dnes.

De st. Smeidre, Správov.

76.

H

Užci

říve vypovídali, že nespávali
v posteli jako dnes. Postel bývala
jen jedna, ve které spal, tátka s mamou.

Šebravka správala na pecích, na lavičkách,
na prohlaze, nebo v kamabě. Pečen na příkryvání
tolik nebylo. Káždé děcko stíhalo se do měcha,
a když se měch rozváhal, a tak v něm spralo.

Když bylo zimějí, hodil se na ně starý kabát, nebo
lešnica.

77.

U

mlynáře Dvořského, na Haltinově, bývali
varšmani doma. Dělali mu někdy i čertovinec.

Zastavovali mu vodce, až mlýn zůstal státi. Někdy
zase povili mu vody tak, že mu to chtělo mlýn pozněpali.
Hoepali se mu na vodním kole, krali mu po skříši, a t. dál.

Jednou si vařil starý varšman v rendlíku
corik na ohniště. Dvořská řka překládala violoncelo do
peci, arcta s rendlik, a vyvratila mu tv. Varšman
se proche pozelencal, a týmnel Dvořskou vařeškou
po ruce. Jinak se nic víc nestalo.

Dle Kubice, č. 50.

78.

S

Sél jsem jednou z lesa domu. Výjde z lesa na rok,
když najdou vidim před sebou velkou ženskou
postavu. Skála, nemluvila, ani se nehybala.
Já jsem se zarazil, zíral jsem jako hrdý sláli.
Co včel? Zvedl jsem byl, co se semnou stane.
Zev chvílik zapříčala se ta postava, odemne vzdalovali
směrem k Sýrákovu. Nebylo to nic jiného než černá smrt.
To jest pravda, já to nepletec. Václav jsem
nebyl vřízalý.

Ple výročí obnovyka Augustýna Kále, (plac) Sýrák.

79.
78.
88.

F

Formané mivali největší strach z boha, když
měli někom vésti, lěhotlnou ženskou.

To nebylo k uklidnění. Viz pastel, a když byl
celý spravený jako dospěk.

Pře bakoé formance, se vřídly nějaký malí,
při jízdě na cestě stal.

80.
79.
80.

Kraus Josef, obuvník ve Spálově, dokud byl ještě svobodný, měla jeho sestra děcko. Dokud byla šestinedělnice, spala na hřívě. Jednou večer, umela v posteli vjazbu. Brak ji nechtl ze spánku vysíti, šel si lehnout do její postele na hřívě.

V noci ho círk za ohary draplo, a zasmíčilo pod střechu. Od té doby se vzáckl, jili lehnouti do postele šestinedělky.

Je výprávění mého otce, Rudá říčka, Luboměř, č. 98.

81.

Polskalský garbíř Münster, jednal s kůží do Spálova na jarmarky. Bral si sebe pacholka. Jednou při jarmaku, sloucho flamoval u jarmární mušíky, v hospodě u Františka, c. 66. Spěl noč, hnul se s povozem ze Spálova k Polskale.

Když přijel k Brozínce, kde se jím násleb černý chlap, nic nemluvil, přistoupil ke koni, a klekal vedle oje s koněm o závoda. Garbíř pacholka koně během propnul, že nemámečka zhezáti, ale moření. Dřál se oje přídat. Dojeli k Baměkové haleře, a tam se čert najednou zhezil, a s ohnivým praxelem, který na rameně nesl.

Je Šimma Andreje.

58

Jedenkráte řek jeden mužský z Leboměře na Halkinovo. Uvíral se jíž o sehnívce, hlebokou fojtovec (kališovou) cestou. Když sehozel s kopečku k Rybnickám, neviděl oč polohu jeli krylý kočiar, v němž byly dva koni zapučení. Pospíšil, že se na Halkinovo svére. Kočiar dohonil, a stoupil si vzdace na skupátko. Když se na skupátko postavil, započali koni hezme zhlídati. Perné se kočárem ořízl, a prodival se okýnkem, kdo v kočáru sedí.

Tu viděl zelené chlapy, voda z nich kopal, a jen se chechtali. Hned mu napadlo, že to jedou vasmami. Nemeškal, a heps s kočárem dolé.

Vtom ale jak skočil, vjeli koni s kočárem vpravo do žumpy polohu, a nebylo po nich pramátky.

Mužský si oddchl, to jsem měl v nosy, že jsem stačil ještě serkočeli, sic bych byl kamten v žumpě.

Na Staroměstské, č. 23.

83.

Dříve, dokud cikáni z kraje do kraje volně šťafovali, zastavovali se prokádě v Šestecčkovém březu, ve Špálové.

Starý Šestecček hdyž šel na pole, a cikáni v březu hajrovali, seděl mezi cikány, sedl mezi ně. Starý cikán Šestecčka dobrě znal. Dali se spolec všdy do vyprávění, a Šestecček nechal po každé cikánovi vyskribovat fajfku.

Šestecček povíděl jednomu cikánovi, že si poslou pro hukk, aby mohl flási. Cikán flási mohl, Šestecček dal peníze. Cikán zavolal svého chlapce, a napovídil mu, že prýde do dědiny pro kvíalku.

Sotíkal opasek, a zapříčal kleku látání, a kleek plakal.

Potom mu dal peníze, a flási, a kleek k dědině uhnánel.

Šestecček se lámal cikána, proč chlapce opaskem bil. Cikán řekl: Bil jsem ho proto, aby flási nerozbil, a peníze nekratil. Kdyby to udělal, potom jest jíz prudě kleku bili. Paolo mu nazíval napřev, aby to měl na paměti.

Šestecček se zasmál, a řekl: Tvoja chasa do školy nechodí, ale jak vidím, mias je lepsí vykomandirováný než já.

Pls Joz. Kále, č. 100.

84.

O - H

Hravcem stavění záříje had domácí, tak gramý hospodář. Takový had měl na hlavě kouzlo. Tomec hadce se nemá ublížovati, sic se štěstí v domě zhání.

Hospodářně Antonyne Šerškova č. 101. řla jednou do gánku, a kam sevičela hada. Užala mohyku, a započala do něho mlátili, až ho zomlatila.

Když vyprávěla svému, co za hrzného hada ve stavění mohyky dorazila, ke svému jí lákali, že to neměla dělat, že to byl had domácí, kterému se nemá ublížovati.

Ple Julie Šírové. 98.

85

Leboměřský mlýnař Hanus, skál jednou večeř u svého větráku, a pozoroval světlonoxy, jak přede Královcem skákají. Věděl dobrě, že na světlonoxy se nemá přikoli. Nachystal se kůžku do jizby, a zapiskl na ně.

Pohnal se kůžkou do ruky, a celého ho zavřivél. Toly se seděl do své, jiz měl u dveří jednoho světlonoxy v tyle seděti, a celého ho zavřivél.

Poté když dal světlonoxy pokoj.

Ple výprávědi Hanusa. 97.

86.

F

Lil v dědině sedlák, kterému šlo velmi špatně.

Všechno mělo šlo naopak. Ječmo mělo měla černou
slepice vejce, ve velikosti holubího. Vrál vejce do vaty,
průvazal si ho pod levou paží, a vedle vnořil pro q. dní
vejce pod pravou měl. Po letech q. dny se nemohl, ani neumýval.

Přicházel omý den, když měl pod paží pálení, k nezdružení.
Po devátém dni u o $\frac{1}{2}$ noci, započalo se mělo pod paží cosi hmatit.
Rozbalí vata, a kdy viděl jako palec černého chlapíka, který hned
k němu promluvil, že ho do malí neopustí, a co bude si půáli,
a to je se mě obstará. Sedlák měl radost, že si z bády promíří, ale
obával, že čerta, čili jaroňku se již neshape, dokud žili bude.
Byl u té vědom toho, že jeho důležitá místa v pekle.

Sedlákovi se započalo dobře vést, rychle bohatl, a peněz bylo
v komíně víc, víc dost. Použíl ale jen protom, jak by se jaroňka
střepal. Dělal různé pokusy, ale ten se odsířiti nedal.

Ječmo jel sedlák se ženou s koňmi na návštěvu do sousední obce.
Jaroňkovi řekl, ať si lehne, že on nikam ze stavení nepřejde.
Jaroňek řekl pod ohniště, lehl, a hráč uměl. Když to sedlák
uviděl, políbil zapůjčal do vozu, a honem se ženou na návštěvu
vylezl. Lestoce si ženě liboval, že ale pro návštěvu chvíli se jaroňkem
zbarvil. Přijeli k příbezejmím nad vltavou, sedlák s vozem slze, a kdy
se otočil pod vozem hlas: Vídám jsem se zase ječmenkou lacino vezl.
Sedlák se rodičtí, a viděl, že jaroňek na slajfě pod vozem sedí.

Poznávací

87.

a Váškové, čili Andějové chalupy č. 11. byli Vášci,
kterí odjeli do Ameriky.

Jednou v létě, byli všechni na poli, jenom stará Vášlenka
byla doma. Nejdnoce uslyšela colik na píseček klapnout.

Vyšla z jirby, a zde se pravidlům co tam jest. Přijde na
písečkové schody, a tu vidí plnou hručku cikánů.

Krččí honem; Frantice, Josefa poté honem na hručku zavodějí
se bády. Ěnem honem.

Cikáni jak to uslyšeli vyskočili zacíním sehopem za hezky,
vyletíkali k Krččině.

Tím ukončila, že rama, jediná v domě, cikány vyhnala.

88.

Právky bylo openíce velmi zle. U nás nebylo žádného výdělku.

Knorži chodili za výdělkem hodně daleko. Nejvíce jich šlo v létě
do Rakous na žne. Toto město mělo, jíž předem zajistěno, s krim
bylo dobré. Když ale město ještě neměl, a řel tam se svou
vabučkou, jak Pimbura děl, s krim to bylo někdy hoří.

Takový právek se musel poslat v Günsendorfie na náměstí,
a čekati kolikácké s klecemi, až některé sedláčíci, si
z milosti pro náročnou ohoka přijde, a ráci ho do roby
zapřáhnouci.

89.

B

Bucmíšek byl hajsi v obci velkým pámem. Lídé se ho
báli, ponevadž měl málo, vypláceli holovými.

Kočílo 51. vloupal se jednou ve dne vandrák do stavení.

Pouseté ho svíteli, vandrákem chytili, a zvedli bucmíškovi.

Bucmíškem byl na horním skály kovář Karel.

Ten vandrákovi nolně naflinkal, a kával ho opět pustiti.

90.

Peprník z č. 67. ukral komusik špek. Necháel se k tomu
přimati. Zavolali ho k bucmíškovi, dali mu ruce do
verhalu, a svírali, až černal. Kořek se nepřiznal.

Potom šli do stavění hledat. Všechno prohledali, špek
nenosili.

Najednou započal pes čechatki pod larkou, až ho nasel,
přibyl na sprave lávky.

91.

O

U doby, dokud patřilo "Spálovsko" pod zemana polštatského, stál v Lipšaně první hrad zemanské Lipšiny, odkazem jiného, ves pojmenovaná Lipšaně, obec.

p8

Hrad stál v místě dnešní lipové aleje, u dvorce panského. Materiály, z rozbouraného hradu, upotřebeno k stavbě kostela v Lipšaně.

92

O

Oderský les, má na suché při hranici horavy, trati: Pfaffengraben, Jinawgraben, Glockengraben.

jsou to místa historická, na nichž v době pronásledování kněží, českých bratří, cítelek, i tmos Komenský hledal.

Přechází z Řebečky do severních lesů.

Q3.

M

roku 1848. byla v celé zemi veliká revoluce. V Itálii
měli jiné vojny s Piemontem. Tam měl nás Radecký
velkou práci. Papež nám pomáhal tím, že verboval
dobrovolníky, do této vojny na pomoc. Verboval k tak
zvanému papežskému vojsku.

Každý dobrovolník obdržel od papeže pověcený křížek,
aby se ho ke každa v boji nechytla.

K tomu dobrovolníkům, dařil se nachylat, i ze Šprálova
atikového Kraes. Když přišlo vojsko do města Kilaru,
a Italové započali z oken do nich střílet, kdy viděli
Kraes na své oči, že k s křížkama tak padají, a se
žkobrťají, jako k bez křížků.

Proto mu započalo být s tím křížkem vše patálíji
vše li jak. Ze všeho náhodou vysáhl, až přišel domov
zpověďel, jaké to s těmi křížky bylo.

94

94

Očísto Polšták, mělo dříve i své hrdelní právo. To znamená že mohli odsoudit provinilec i na smrť a v Polštáku takového i popravili. Popravy vykonával v Polštáku pojmenovaný popravčí míska, čili kád, z Lipníkova.

Místo popravy, Galgenberg, nebo Galgenhübl, bylo na pozemku Kyličovském. Jdeme-li starou silnicí z Polštáku k Lindavě, kopceček vlevo. Jdeme-li po silnici nové, tak popravčí kopceček, vpravo.

Je starého alký na Hilpersdorff.

95.

95

Na Kyličovském, mezi Polštákem, a Lindavou, jehož kopceček Galgenberg. Pozemek patřil, seckovi Enenklovi z Kyličova. Jenencká kád Enenklova oval, a vysoký úmílci kláve. Přišel tam pasák, a zapříjal si s lebkou hráli, a vrazil si hru domácí. Vomav tento pasák nad lebkou zbláznil. Ležel vráli lebku, a zahubali ji spěš kám, kde byla vyrovaná.

Je 89. letého Josefa Děmka, Správce.

96.

Ne spálovském Hrázku, polámal kocsi vichorec
kromadce lesa. Přišli tam dvaři očimci, a postavili
si tam ze dřeva chatice, ve kterých byvali.

Lidé provídali hruze Polom. Dvaři tam byvali
tak silouho, dokud na tom polomec pracovali.

Pálili pak ze dřeva i uhlí.

To byla ta Polom, co lidé o ní vyprávějí.

Ole výpravěci 89. letečko, Josefa Děmlova, Hrázku.

97.

Ne Hrázově uměl jedenkoule v zámku správce,
kterého země pro meti nepřijala. Těkáč ho
na moře vzhodila. Tadyž ho země ve Hrázově
nepřijala, malozili ho na saně z břestového dřeva,
a zavérali ho za Potiská na Smolně.

Z Batanova čarodějníc kais, jeb s nim, a ho správce
na Smolně zahubil.

Kais měl u sebe vzklebaného kalismana, (zarišku.)

Ole J. Děmlova, Sp.

98.

Kylíovskí nemuseli pánské vrchnosti robolovat. Kylíov se jmenoval kdysi Greifdorf. Ten starosta, co jménem něho sloužil, měl malou huchličku, avšak měl staré listiny, na které psané. Na jedné listině viseli šmýky a na těch šmýkách byly pečeť. Oběas ke huchličce věhal.

99.

op

Vasmane mohli dříve bez byti. Tyl mi jedenec vyprávěl, že jež jedenkdy s kavama od lesa.

Když přijel k lesu, když obě krávy sem značka na jedenkdy vyskobitly, av on se bez roval. Jinak to nemohlo být, než nejaké lecky nastojeti od vasmana.

De výpravěci J. Démka, Spálov.

Na výpravěci J. Démka, Spálov.
Výpravěci J. Démka, Spálov.

De výpravěci J. Démka, Spálov.

100.

Spálovští měli od pána přikázání, chodit
každý rok s procesím na počest sv. Františka.

Ten čas, pro který byly poddaní na počest, měli k
robení odpustkovou. Prosesí velké, chodilo přes
Nechlebli. Kdo se tam přepravoval, musel

z Nechlebli byla prani, spálovského pána.

Pochmáci tam dorazili někdy i posvídali.

Na zdejší hranici přijíždějí k uzení, a díky tomu mohou vstoupit
do obce. Počet lidí, kteří do obce vstoupili, bylo
pozdrofem, bylo všechno bílé.

101.

Slyšel jsem vysvětlení, že jak zemřel v Luboměři
nějaký řík, na čísle 29., a vynášeli ho v prohíb
ze skovení ven, když dobytek napočal ve chlívě hromě
říval, a koni v moštali se počali hádat.

Byl rýp. J. Děmla, Spálov, rodák
z Kylínova.

102.

Na Andělesové chaloupě č. 69, u kostela měli malí dívčí
lakrý jídla za stolem samo jedlo. Kotyš se za stolem
na stolček posadilo, a započalo z mýsky kašicku, a mléko
jistí, ke prokádání přilehl k něj domácí had, a počal
její mléko lakať. Dívčítko hada klopou jednoho žůžkovu
po hlavě, řkouče: Ne tak, jenom mlécko lakať, ale i kaší
prapati.

De Frankisky Birkeprové, č. 71.

103.

Když v roce 1897. přijel v kočáru se čtyřmi vrámky
od Rajehlovice, p. olomoucký arcibiskup Theodor Kohn,
a u kostela se ustálil, ke vříchni na kolena padali.

Uvítací řec měli: řeholíčka Anděla Klečlova č. 32., učík
Vilibalda Ševčíka, a bučomísta Tomáše Klečlova č. 32. kteří rárověn
přednesl přání občanů, zavídali v heboněři fánu.

Pán arcibiskup na to odpověděl: Schůťte jen hodně peníze,
a mějete ho mít.

104.

Jedně ženské zemřel muž, jeho dceře chodila
pro mudi ženu prosit, aby ho vysvobodila.
Vysvobodí pro ho lím, když vykoná, za něho řádnouc
prací, a to límlo způsobem. Pije se na prací s chlebem
a vodou. Pije se cestou pouhý kam v těch místech
kde se od dívky již chodívalo, a nebudete si vypírovateli.
Nesmí dělati cestou žádnej škody.

Na místě když pije se ke zprovočení, a tím za něho na mísce.
Žena všechno vykonala, jak jí srdcem povídáno bylo.

Jíž při provozování byla vidět bílou
holoubíčku letěti od oltáře do vrchu. To bylo znamení,
že dceře ještě vysvobozena. Když otevřel kníhek, a řekl:
Jíž poličí morí ka dceře s pomoc k vysvobození.

Nikomu ale nebylo nic pláně, pronášadž prací nebyla
nikdy správně vykonána. Tentokrát byla vyslyšena.

Duch paní, přísob za vysvobození, ženě
poděkovat, a pavil: Nejenom já, ale i ty, oba jiné
tvore zbožnosti, vysvobození: Za krátkou cibou, i ona
zemřela.

Ide gos. Šimka, Správce.

Seidl

Rektor hubenovský, Franz Seidl, chodil hřeckále, někdy v týdnu evakuále, vyučoval děti v zimní době na Hellínov.

Učil po domech, u velkého stolu. Dostával tam z poradky i oběd. Velmi mu chutnala chamelea, kterou uměly hospodyně hellínovské, výborně vařili.

Když byla na Hellínově manželka, chodil tam Seidl se svým synem Josefem, na housle hráli.

Po manželce šel Seidl obyčejně hned domů. Syn Josef vlezl obyčejně ožnály, s houslemi Filipovem pod kůlnu na silnič.

Seidl hrával do tance jenom písničky. Nejznámější byla polka, Hulán.

Píseň: Kdo jsem já huláno, méla jsem ho ráda,
on se vracal do hory, sežrala ho kráva.

Dle Horáčkové, Hellínov.

106.

Po rechtoru Seidleru, vyučoval v Luboměři rektor Koubice.

Vyučoval sám, asi 150 školáku.

Kázání byla ve škole za něho ubohá. Kluci si dělali z učilek poříkabky. Na rázech mu dělali křízový kříž. Do kapry mu slíkali chrousty. Do učírny nosili kválíky. Pod lavicemi je pustili, a opět je chytali.

Když chtěl některého kluka pořestati, tak mu z lavice ulekl, a nemohl ho chytat. Běhal za ním s hůlkou okolo lavic, a ostatní se tomu smáli.

Když si jíž nevěděl rady, běžel před ukřížovaného, klekl na stupni, pozdvihl složené ruce, a volal: Kriste Ježíši, vysvobod mne od těch potvor!!!

Když zavolal do školy učitel, školního radce, obuvníka Simu č. 25, z toho dělali kluci jen žerty. Školák Josef Lefčík č. 15. mu řekl: Vý si hledáš doma vašich kopyt.

Když přišel do školy radní Kral, z č. 43, z toho měly děti starci. Ten byl přesný, a nosil červené, aragonenské kalhoty.

Dle očíhých starých svědků.

107.

P

Staré lidé vyprávěli, že luboměřská obec pořádala dříve školákům i hanečním zábavy v hospodě.

Bylo to čelem pro radost, aby ve škole proslouchalij, a dobré se učili. Když měly muziku, čili zábavu dospělé, a ze své školáci do sálu nahlízeli, kdy radné, nebo budemíšky, když ho viděli, naporučili zahrát housek pro školáky.

Po housku zakříkli: A včil chalako ze sálu mazren!

Na haneč školáků bývala překná podívána. Josef Šustek č. 29. co školák, dostal od učitele Františka Šeidla veřejnou prochvalu, že umí ze školáků nejpřeknější hancovati.

108.

Luboměřští občané chodívali každý rok na pocti, na koho místa:

Ku Staré Vodě, navštívili malou Amee.

Na sv. Hrošin, k Panně Karii, která ochránila křesťany před Tatary.

Ku Škále P. Karie, kde se stal zámek s přenášením obrazu do kost. spálovsk.

Do Dubu u Olomouce.

K dubu smrdce u Gerechovic. Sedlák tam vzoral sošku P. Karie z doby svého.

Do Friedku.

Do Polštáku k P. Karie Směřné. (Křížovní kostel.)

Na sv. Kopřeček, kde se mělo v kostele objeviti kdyži velké vojsko.

109.

G

Velké pouli se odvýaly v našem kostele v Luboměři,
na den sv. Vavřince, dne 10. srpna. Den tento byl vždy
velkým svátkem v naší obci.

Byvalo tu zde procesí z daleka. U kostela stál kramářské
bohudí, a kociáry na nichž přijeli též hosté na pouli.

Tarbe, ze pfaráře Klimenta Dolečka pouli v Luboměři pomalu
zamíkaly, a více obnoveny nebyly. Přeslab byli svátkem v obci
den sv. Vavřince, a odložen vždy na příští neděli.

Tam ka všechna sláva, kterou dnes, jen naše
mysl vzpomínává!

Dle radosních vzpomínek, našeho starého lidu v obci.

110.

D

Dvacetáky byly již zvon v našem kostele ukradeny.

Ty první, z husitských dob, byly odvezeny do Olomouce zvonáři, k roztavení,
aby z nich zmizely staré husitské známky, a hesla. Římsko-katolické kněží
nemohli hakové zvony na věži kostela vykpěti.

Pozdější, byl zvon „Vavřinec“ avšak z v. kříže, ukraden na účely válečné,
v roce 1916, ze budováního Fr. Léva č. 15; avcisáře Františka Josefa I.

Předproved barona Mořice ze Žávišů, pána na Spálově,
Luboměře, Barnova a Heltinova.

Když v roce 1848, zrušena byla císařským patentem robot
selšká, kdy svolal baron Žávis své poddané na nádvoří zámeké
aby prodatním oznámil, jaká novota na něho doršla.

Nahmelo se tenkrát kolik lidu do dvoru
zámekého, že by mezi nimi ani jablko nepřepadlo.

Kazdý prodatní svého pána, chcel slyšet na své vlastní
češi, že každá robotka dědičná od dávných časů, jist
jednou pro všechny zrušena.

Mezi jiným řekl p. Žávis, k půlomním lotů: Ode dneška
jíž nejste mými prodatními. Jste pány, sami nad sebou.
Robotky panské jste spuštěni. Nemám na Vás již žádná
práva. Buďte pracovali sobě doma, a sami o sebe se těž
starati.

Přijde ale doba, kdy přijde na Vás robotka
druhá, která bude trochu jinací, ale bude ~~dočasné~~ pro Vás horsí,
a hromější, než ta stará panská, kterou ještě doposud u mne konali.

Ta, co přichází na dědinách, posléze v čase, do úplného zapomeneuti,
zapověd jsem v mání milé obci zapisovati v roce 1923.

Konečně pomalu svéj vytváry umínek, když dokončují 50. rok,
věku svého.

Rudolf Mik, č. 51, Luboměř. Březen, 1951.

Obsah: 36 pohraných listů, c 111. překlady.

V roce 1952 na měru píjeno lehování č. 38.

V roce 1953. píjeno Kálovim č. 22.